

La Veu del Diumenge

suplement gràfic de «La Veu de Catalunya»

Aquest suplement no pot ésser venut separatament de «La Veu de Catalunya»

Preu conjunt, 20 cts.

Any 1

Barcelona, 1 juliol 1934

Núm. 9

TOSSA DE MAR CATALUNYA MONUMENTAL I PINTORESCA

De jovenets, coneixíem la costa de garbí pam a pam. De Calella a Tossa hi anàvem de qualsevol manera, amb un bot de vint pams, un tros de drap per vela, un fogó, una manta, una tenda i uns volantins per fer peix per anar menjant. Passat Sant Feliu, la costa s'eleva i fins a Tossa té una grandesa impressionant. En aquella època era encara tota plena de pins que feien una olor aspra i puixant. Ara n'han tallat molts, ha acabat la cinta de la carretera i la costa sembla un animal pelat i estrany que fuig arrossegant una corda que li han lligat al coll... A l'ombra dels pins perfumats de la cala de Pola hi hem menjat moltes paellades de peix fresquíssim acabat d'agafar, i a Giberola hem fet arrossos d'una importància sensacional. L'arròs de peix es feia molt bo, en el meu temps, a la Costa Brava. La llagosta, la gamba i el calamars, fan l'arròs fort, però una mica moll. El millor peix per fer arròs és el congret, els sublims concrets verdosos, de carn dura i fina dels reclaus de Giberola. El sofregit de l'arròs era un paradís terrenal. Hi posàvem el marisc corresponent — el musclo, el cabrot, la pallarida — i el trinxadet d'all i de ceba amb el tomàquet tan dolç. Els perfums del sofregit, barrejats amb l'aspror dels pins i amb la salabror del mar ens feien mirar el món amb ulls enlluernats. L'arròs, posat sobre aquesta base, sortia sòlid, aeri i perfumat. L'arròs vol un vi negre, de cos, aguantat. Aquest vi dona alegria a la forquilla, la fa saltar sobre el plat i fa menjar l'arròs amb uns ulls brillants. Ben menjats i ben beguts preniem un cafè de barretina, amb els contraforts del conyac, que ens donava una somnolència il·luminada, de tant en tant, per uns llampecs de lucidesa blanca i blava. Ajeguts sota un pi sentíem el ventet de mar que ens passava per darrera l'orella, per la galta, que ens pujava calces amunt com una pessigolla vaga. Passava una vela, ara un pas, ara un altre; el sol tenia damunt la mar una reverberació enlluernadora; les menudes onades morien, inútils i indiferents, sobre la platja.

Arribats a Tossa, fèiem tenda al recó de llevant. Mossèn Riera ens mirava del seu hort estant i després, quan el sol baixava, ens venia a veure, paternal i bonari. Mossèn Riera havia estat econom a Palafrugell i ens estimava. A Tossa tenia una casa rectoral magnífica, era molt respectat i tenia un hort tan fi que treia els millors ensiams, els llegums més tendres, els tomàquets més exquisits de la comarca. Ens portava a la rectoria. Ens presentava els vicaris joves i místics. Donava unes ordres. Després, sortíem. Donàvem un tomb per la població, pujàvem a la sorprenent vila-vella, anàvem a veure encendre el far. Després, ens convidava a passar per l'església a dir el rosari. Un capvespre, a l'altar major, veiérem una enorme quantitat de roses de Sant Ponç d'una rojor sumptuosa, d'un perfum directe, terrenal, gairebé aspre.

Mossèn Riera havia comprès que després de la vida que havíem fet a les cales ens convenia una cuina lleugera i delicada. Ens donava una sopeta lleugerament tocada pel la llegum més tendra de la temporada i després una carn d'olla fina, inconsistent, subtil i d'una vaguetat extremada. El senyor rector observava l'agraïment que posàvem a les seves tendres, amb una mitja rialla paternal i dissimulada. Si en aquella època haguéssim tingut la cultura que tenim ara, li hauríem recordat que Balzac diu que la cuina popular és la cosa més essencial de la política i li hauríem recitat una plana de Goethe, escrita a l'època de la campanya de França, sobre el *pot-au-feu*, que degué veure fer a una pagesa i que és el plat francès que correspon a la carn d'olla catalana. Mossèn Riera hauria agraït aquesta erudició positiva, perquè era un home que sabia

Manresa: El pont damunt el riu Cardoner, no sempre tan pacífic; al fons, l'església de Santa Maria, dalt del turó en el qual apareixen de tant en tant vestigis de la cultura ibèrica, i la cova de Sant Ignasi, edifici sumptuós que fa honor a l'escola escultòrica de la Manresa barroca

(Reproducció facilitada per l'Arxiu Històric de la Ciutat)

LA SETMANA POLITICA

Igual que la setmana passada, l'actitud del Govern de la Generalitat davant el fall del Tribunal de Garanties contra la llei de conreus votada pel Parlament de Catalunya, ha estat l'ú-

idealitzar les coses més menudes i insignificants de la vida diària.

A Tossa, fa molts anys que hi ha gent. Diu que pels voltants de la població troben vestigis de les civilitzacions més reculades. Ningú no sap quan la vila fou fundada ni quina mena de gent la fundà. A jutjar per les sopetes i carn d'olles que hem menjat a casa del senyor rector de Tossa, però, aquests primers habitants devien ésser persones com cal, bones persones, perfectament imposades de l'excel·lència dels llegums i dels tubèrculs, de les gallines i pollastres, del peix que es cria pels voltants de Tossa. No crec pas que amb aquests elements a la vora tinguessin tendència a dedicar-se a l'antropofàgia. En tot cas, els habitants de Tossa no abandonaren pas, així com així, els límits de la seva vila, malgrat la comunicació en què ha romàs fins fa quatre dies. A l'Edat mitjana, la gent es rodejà d'una forta muralla i així els pirates i moros de la costa hagueren d'ensumar de lluny els perfums culinàries que Tossa deixà transpirar per sobre les muralles.

Aquest Tossa de la vila-vella, militar i emmarletada, té un aspecte dur i decidit a tota mena de baralles. Es comprensible. Els moviments més purs de la vida dels homes, els més elevats, es lliguen generalment amb la defensa de les coses més sòlides i enraonades. Quan davant d'una carn d'olla es pot parlar de Goethe — ¡oh, l'ombra de Mossèn Riera, tan estimada! — és que aquest plat i aquesta tradició es poden defensar a canonades.

JOSEP PLA

nica actualitat que mereix ésser consignada. Després de dues setmanes d'anar ajornant el debat parlamentari sobre aquesta qüestió, les Corts de la República van dedicar la sessió del dilluns a l'afer. Aquesta sessió va ésser precedida per unes reunions a les quals assistiren el senyor Samper i els caps de les minories que sostenen el Govern. Així, doncs, aquesta sessió del dilluns era potser la primera part de la fórmula que cercaven els partits de la majoria parlamentària. La sessió és segurament la més important que han celebrat aquestes Corts, una sessió famosa que haurà servit per precisar l'actitud de totes les minories parlamentàries davant la qüestió catalana en general i també davant el plet provocat per l'actitud de la Generalitat. Les esquerres esperaven poder maniobrar eficaçment per convertir aquest debat en una «sessió patriòtica» anticatalana semblant a les que les coses de Catalunya provocaven en les Corts de la monarquia. Afortunadament, i gràcies a les gestions de la minoria de Lliga Catalana, la sessió fou un homenatge del Parlament a l'Estatut de Catalunya. Llevat del senyor Goicoechea, que va parlar en nom de la minoria monàrquica, els representants de totes les minories que componen la majoria governamental van dir que calia respectar el fall del Tribunal de Garanties perquè l'Estatut és una llei bàsica de la República, una llei que cal defensar eficaçment. La intervenció del senyor

Cambó va donar els principals punts de vista de la qüestió, va cenyir el problema i va influir en l'argumentació que el cap del Govern, senyor Samper, va fer en la seva rectificació. El debat va proporcionar al senyor Cambó la possibilitat de polvoritzar tots els arguments del senyor Azaña, la reputació del qual, com a parlamentari, va quedar en situació molt compromesa.

El conflicte creat per la Generalitat va entrar ahir, dissabte, en una nova fase. A l'hora de fer-se el tiratge de LA VEU DEL DIUMENGE no tenim encara notícia del debat que havia d'haver-hi al Parlament de la República, davant del qual el Govern demanarà autorització per a legislar amb decrets lleis sobre aquesta qüestió.

Entretant, el Congrés de Madrid ha anat discutint els pressupostos, que probablement quedaran enllestits molt aviat. L'aprovació dels pressupostos asseguraria al Govern tot un estiu de vida si obté la confiança dels grups de la majoria en el problema de Catalunya.

* El Parlament francès continua discutint la reforma fiscal i aprovant-ne articles. Aquesta és una de les obres que va proposar-se fer el Govern Doumergue en arribar al Poder.

* El ministre francès M. Barthou ha fet un viatge a l'Europa central i ha visitat Romania i Iugoslàvia. Sembla que ha lligat una mica més les relacions de França amb la Petita Entesa.

GRANDESA DE VELAZQUEZ

per Rafael Benet

Els temps han canviat, deia, no fa gaire, des d'aquestes mateixes columnes. Per això, també, és un fet la reconciliació dels esperits més a la page amb Velázquez.

Fa cosa de vint anys que era moda parlar més o menys despectivament del pintor sevillà; recordo perfectament que estirat en aquelles típiques otomanes del Círcol de Sant Lluç, havia sentit despotricar més d'una vegada contra Velázquez. Havia sentit a dir, a algun revolucionari del moment, que l'autor del quadre *Rendició de Breda* era com una mena de «torero» de la pintura: com una mena de capità general de tots els pompiers haguts i per haver. Tant com la ignorància, la preponderància expressionista, en l'ambient ens feia contraposar desesperadament la mística del Greco i el romanticisme del Goya a la serenitat de Velázquez, serenitat que, aleshores, els nou arribats a la palestra havíem confós amb la fredor insensible.

La meua primera visita a El Prado coincidí amb aquesta preparació esteticista. Preparació en la discussió acalorada, més apropiada a la passió esportiva o a la discussió de passadís del quint pis del Liceu, que a l'assenyada i profunda passió que mereix la pintura.

Recordo perfectament que en el meu primer viatge a Madrid, fa cosa de vint anys, la grandesa de Velázquez no fou pas empetitada per la disposició del meu ànim, tan mal preparat aleshores per a comprendre-la. Dit amb paraules vulgars: davant de *Las Meninas* no em vaig deixar enredar per les teories a la moda. Velázquez em féu una gran impressió.

Anys després, he tingut ocasió de veure bons Velázquez a París i a Londres. Ha tornat, fa poc, a veure la magnífica pinacoteca del Prado. La forta impressió que em produí el primer xoc amb Velázquez és anat augmentant gradualment. I és curiós de constatar que, en el cas de Diego Velázquez de Silva, té raó el manual; és a dir, l'opinió més vulgaritzada. L'obra que produeix l'emoció més forta és *Las Meninas*.

Las Meninas és una tela d'una profunditat realista formidable. Ja sé que aquesta afirmació farà somriure, sobretot, als coneixedors de Velázquez. Descobrir ara *Las Meninas*, és descobrir les Illes Britàniques. Però cada dia em convenço més que l'home viu, sobretot actualment, d'aquesta mena de descobriments.

L'emoció que produeix el quadre de *Las Meninas* és purament pictòrica: d'equilibri, de plenitud pictòrica. Plasticitat pictòrica, gosaria a escriure és a dir, equidistant de la forma sentida a la manera escultòrica — a la manera de Poussin o David — i del sentit fugisser i violent — a la manera de Goya o Nonell. Ja Eugeni d'Ors es donà compte d'aquest equilibri espiritual de Velázquez i per això definí la seva obra amb la paraula *Migdia* — és a dir, claredat—i amb la repetició successiva i significativa del mot *pintura*. *Pintura-pintura* anomena D'Ors la pintura de Velázquez.

I jo crec que cap altra tela de Velázquez, com les tan anomenades *Meninas*, no donen la sensació de *pintura-pintura*. Ni cap altra tela de Velázquez, ni cap altra tela dels grans realistes.

L'emoció de *Las Meninas* és, purament i simple, pictòrica. Velázquez sabé arrencar els secrets de la realitat amb passió roent i serena. La vida dels éssers i la realitat de l'espai, són posades damunt d'aquella tela sense altra passió que la passió pictòrica. No hi ha ací ni misticisme de torturat, ni dinamisme de pertorbat. Tot hi és clar i senzill. Però profundament verídica, sanguini. Hi ha molta més biologia, forta i serena, que psicologia per a ús de tractadistes.

Són els que han vingut després, els

qui han empestat de literatura històrico-psicològica les teles del gran sevillà de Madrid. Velázquez era un ull que veié el món de les sensacions amb claredat instintiva. Aquesta claredat fou l'ordre de Velázquez: la intel·ligència pictòrica de Velázquez. La sensualitat serena i puixant del gran Diego. Però, i això ja és ben sabut, Velázquez no fou el que avui en diríem un naturalista, sinó que expressà l'entranya de la realitat, valent-se de mitjans *arbitraris*. Té un poder i un gust de la *composició* que no l'abandonen mai des de la juvenesa. Sap repartir els volums i el clar i obscur damunt la tela, i donar la sensació de l'espai i de la llum, amb sistemes completament «artístics». Els seus quadres millors, únicament tenen un punt de vista. Es sempre distingit, fins quan plasma el més vulgar. La seva distinció és severa: allunyada de la gràcia fràgil.

«Construïa» com a pintor, ja que, sobretot en els darrers temps, féu una pintura de fusió de tons, pastosa, però continguda.

Algú, anys enrera, trobava un defecte el realisme velazquí. Se l'acusà de fotogràfic entre els primers sobre-realistes, quan l'art de l'autor del retrat equestre de l'infant Baltassar Carles fou un artista profund. L'actitud del pintor és insuflada per un movi-

Velázquez: «Las Meninas» (fragment)

ment espiritual, ja que, com diu Woermann, ell, com els grans realistes, lluità amb la naturalesa com Jacob amb l'àngel, per a arrencar-li els seus secrets. Hi ha molta gent, però, que no sap donar el valor just als mots; realisme és alguna cosa molt distinta d'imitació simiesca.

També és el mateix Karl Woermann qui ha sabut valorar el *restraint distingit* de Velázquez; és a dir, el seu gran pudor sentimental. Aquella gran

senzilla contenció que el féu tan profund; és a dir, tan humà, tan poc teatral. Tan poc gesticulador — equidistant de la melositat afeminada d'un Van Dyck, i de l'exaltat visionarisme del Greco. A la declamació forta i nerviosa del «Crist de l'Espoli» de Theotokopulis — Crist ja amb els ulls en blanc —, Velázquez hi oposa la nuditat serena del seu Crist en creu, cap-cot, profund com la mort concreta del Fill de Déu fet Home.

LA LLAR CATALANA

per Manuel de Montoliu

Hom ha remarcat amb gran encert en l'«Odissea» que la unitat del poema és resultat de l'harmonització de dos motius distints: el d'Ulises aventurer, desviat pel destí vers mars i terres ignotes, i el d'Ulises espòs, que retorna a la seva llar i arriba a temps per salvar la seva muller d'un casament forçat. Jo he pensat algunes vegades que en aquest doble motiu del poema homèric hi havia la síntesi del caràcter català. En el fons de tot català hi hauria una mica d'Ulisses. Esperit d'aventura, una inquietud que ens empeny a córrer món; sempre, però, amb un anhel de retorn, amb un desig constant de fixar finalment l'àncora en el port tranquil de la llar, que sols abandonem per a enyorar-la. Aquesta és la singular psicologia de la gent catalana que amb paraules tan planeres com significatives ens resum l'adagi: «Roda el món i torna al Born». Alguna vegada he definit el català com «un Rodamón que s'enyora».

Aquest amor a la llar, com a nota característica del temperament català, el tenim tan abundantment documentat des de temps remots, que fàcilment podríem omplir planes i planes amb una gran diversitat de textos demostratius. Aquest amor a la llar és el secret que explica aquesta cura, aquesta sollicitud que els catalans tenim per fer de l'interior de la nostra casa, sigui sumptuosa, sigui humil, un estatge agradós, rialler i confortable, un refugi d'amor, un asil de pau, un oasi regalat on no arribi cap oratge de les borrasques de la vida. «Tienen sus casas y huertos muy bien aderezados, las casas son de piedra todas, y los huertos están llenos de naranjos y verdura», escrivia el viatger anglès Enric Cock que visità Barcelona al segle XVI. «Son las casas, palacios, edificios públicos... de lo más bien labrado y fuerte que se puede imaginar», diu de Barcelona Pedro de Medina en *Grandezas y cosas notables de España*, llibre escrit a mig segle XVI. Cal remarcar que tots els escriptors forasters de segles passats, en parlar de les cases particulars de Barcelona, constaten, amb insistència, que són de pedra i molt fortes. I és que els catalans detesten una llar que pugui semblar una barraca que es troba al pas dels viandants o un tendal de beduí.

Les delicioses poesies «domèstiques» de Boscà ens evocuen una casa de camp a les afores de Barcelona, del mateix tipus i caràcter de les «torres» antigues d'Horta, de Sarrià o de Vallvidrera o de les cases pairals de la pagesia catalana. Barcelona, en temps de Boscà, tenia, com ara, barriades rialleres de «torres» amb horts i jardins, a les afores de la ciutat. Jeroni Pau, en la seva descripció llatina de Barcelona, escrita en 1941 ens parla de les «torres» que hi havia al camí d'Horta, de les de Collcerola i de Pedralbes. Andrea Navagero, l'humanista italià, amic del nostre poeta, pondera l'encís de llurs jardins plens de murtres, tarongers i limoners. Ja vaig remarcar en l'article esmentat les grans i sòlides amistats que Joan Boscà veié florir al seu entorn. En les seves poesies hi ha freqüents al·lusions a la vida íntima de la seva llar i se'ns presenta voltat d'un cercle d'amics estimats, que ell designa amb llurs mateixos noms i retrata amb els trets característics més destacats:

*Holgaremos entonces con la gente;
Y con la novedad de haber llegado
Trataremos con todos blandamente...*

Gran i fort deuria ésser l'encís de la llar catalana del poeta Boscà, quan un dels seus més cars amics, el famós escriptor castellà Hurtado de Mendoza, glossa amb delicats conceptes i versos dolçissims el sentiment de melangia que, segons ell diu, corlliga fatalment tot aquell que s'allunya de la terra catalana al cap d'un temps d'haver-hi viscut:

*Tómame en esta tierra una dolencia
Que en Cataluña llaman melarguía,
La cual me acaba el seso y la paciencia...
Que como des parece Barcelona
Y huye aquella playa gloriosa
Ansí va enflaqueciendo la persona.*

Tots aquests textos són testimonis antics i fan exclusivament referència a la llar burgesa de la nostra terra. Ha estat en el modern Renaixement que el sentiment de la llar i el concomitant sentiment de l'enyor han estat enaltits i glorificats pel verb inspirat dels poetes catalans. La llar camperola, la llar pagesa, la llar del poble humil que habita les nostres valls i muntanyes, el mas o la masia, ha estat un objecte

constant d'apoteosi per part dels poetes, els quals han vist en ella el símbol excels i el compendi vivent de totes les virtuts de la raça.

*Santa llar dels pagesos,
Niu de tendres amors i pau cristiana,
En tos tions encesos
Crema el foc de la pàtria catalana,*

cantava Josep Lluís Pous i Gallarza en els primers temps dels Jocs Florals. I més recentment, Joan Alcover, en la seva magna poesia «La Serra», no s'oblida de subratllar entre els sortilegis irresistibles de la sanitosa flaire de la pagesia, personificats en la «fina morenor» de la pageseta temptadora, l'encís de la vida íntima en l'abric de la llar camperola i les dolçissimes virtuts d'aquelles mans providents de la fadrina «que serà madona», d'aquelles mans destres i diligents «per servir als pobres fumants escudelles, confitar codonyes, adobar gonelles o guarir les nafres».

Quantes composicions podríem esmentar de Maragall i Carner, de López-Picó i de l'Arús, entre els poetes catalans moderns, que haurien d'ésser part integrant d'una «Antologia de la llar catalana» encara per fer!

El pobre Paul Verlaine, en un moment de fatiga mortal de la seva melangiosa bohèmia, cantà en uns versos de punyent dolcesa la nostàlgia de la vida recollida de la llar, com un paradís somniat:

*Le foyer, la lueur étroite de la lampe
La rêverie avec le doigt contre la tem-
[pe...]*

Els poetes catalans canten la llar com una viva realitat present, com un tresor davallat del Cel. Ara mateix, la veu angelical de la poetessa de Mallorca, Maria Antònia Salvà, ens ha fet sonar al fons de l'ànima aquesta melodia de meravella, que és la melodia mateixa de la llar amb què somnia tot català:

*I una caseta endreçada
talment una copa d'or,
que alegre i eixampla el cor
de qui hi pot fer reposada.
Aigua fresca, fruites, flors,
i una mel tan exquisida,
que es diria que la vida
no té espines en tal clos.*

Els nostres internacionals

Catalunya se n'ha dut el Campionat mundial de les roses. - Pere Dot ha assolit, una altra vegada, la distinció suprema, amb la rosa «Angels Mateu»

per Lluís Bertran i Pijoan

Un llibre excel·lent dona la volta al món; és una glòria per al poble d'on eixí. Una cosa semblant s'esdevé amb el músic de primera categoria, el pintor o l'escultor, que amb llur art admiren, i alhora que són consagrats en llur fama personal, per ells rep honor i prestigi llur nacionalitat. Els artistes, els savis, els escriptors són comunament els qui constitueixen l'anomenada categoria internacional. Però no són els únics. La internacionalitat s'arreu també en altres manifestacions, no menys estimables; entre aquestes, esmentem avui el del conreu de les roses. Els conreadors de les roses, d'una manera especial els qui es dediquen a l'obtenció de tipus nous d'aquesta flor, són també uns artistes, i artistes de molt de mèrit, als quals l'estimació internacional reserva guardons i títols respectables i honorífics com els qui més.

En aquesta categoria de grans internacionals trobem també un «nostre», un català que ha triomfat de la manera més plena, i el nom del qual és pronunciat amb veneració per la nombrosíssima família de conreadors de roses que manté una xarxa d'institucions arreu d'Europa i d'Amèrica. Aquest as internacional del roserisme és Pere Dot; una de les autoritats supremes reconegudes en aquesta especialitat, un dels artistes màxims que avui es coneixen.

Les roses són les flors que han sostingut la competència més dura i l'ofensiva de més bandes alhora, a través de tots els segles; i sempre victoriosament. En la història de la jardineria i del conreu de les flors trobem moltes modes i moltes imposicions; ara l'una flor, ara l'altra, han privat en el concepte de l'apreciació del món elegant. No han mancat mai els mestres i creadors que han «llançat» i han obligat ara l'un tipus ara l'altre, de flor, com qui imposa un vestit, un capell, un pentinat, unes joies, una ombrella o un calçat. En l'extensa florida de modes florals trobem no poques excentricitats i genialitats. Les tulipes, les orquídees, els crisantems, les camèlies, els mateixos cactus, han tingut èpoques de veritable furor. Així, per exemple, llegim que per una determinada cabeça de tulipa, l'any mil sis cents i tants, hom pagava més de 42.000 francs; que el baró Schroeder comprava dues varietats d'orquídea l'una per 75.000 francs, l'altra per 90.000 francs. I com aquestes, altres rareses i fantasies. Després, hi ha les especialitats de països, on priven constantment algunes menes de flors, que tenen com un valor nacional i simbòlic; així, per exemple, al Japó, la flor de l'ametller, la del cirerer, els lotus, l'arc, els crisantems.

Malgrat tot, les roses, per damunt les fluctuacions i dels gustos de les èpoques, han mantingut la primàcia, en el que coneixem dels pobles civilitzats. És la flor més vella, més històrica; però és la flor no caducada mai; és la flor que compta amb més literatura i amb més honors, començant pel camperol modest fins arribar al mateix Papa de Roma; i pel cançoner popular andònim fins als poetes més exímis; hem d'estalviar-nos de dir noms, perquè la llista fóra massa llarga. ¿I no contem

les cròniques que la mateixa Mare de Déu, en aparèixer-se a Lurdes a la Bernardeta, duia una rosa a cada peu? ¿I no és una de les devocions més tradicionals, més belles i arrelades a Catalunya la del Sant Rosari, que és un magnífic diví poema de les roses; i la Mare de Déu del Roser no és la més popular i graciosa de la nostra terra?

No és estrany, doncs, que aquesta flor hagi tingut, a més a més de l'estimació general del poble, l'afecció especial de cercles i societats distingides que es dediquen al seu conreu. I era lògic que a casa nostra no manquessin aquelles persones que fan de la rosa un culte artístic i que hi esmercen quali-

lunya no és província, és metròpolis, en aquesta qüestió; perquè, entre molts d'altres elements valuosos, comptava amb una figura com Pere Dot! A Pere Dot, és a dir a Catalunya, s'adrecen constantment per a consultes, per a sol·licitar llur concurs a les millors manifestacions, els roseristes més prestigiosos de tot el món. I podríem afegir-hi els Munné, Pilar Mata, Josep A. Gomis, els Camprubí, els Aldrufeu, els Padrosa.

D'aquest darrer és curiosíssim el procediment que emprà per a l'obtenció de noves classes de roses: es tracta d'uns exàms d'abelles que té ensinistrades i que l'obeeixen amb una docilitat cor-

derat el certamen més important del món. També hi ha triomfat En Manuel Munné. Al dit concurs s'atorguen dues medalles d'or: l'una per als roseristes francesos, l'altra per als roseristes estrangers, i tres o quatre Certificats de Mèrit, entre un copiós nombre d'exemplars presentats pels més cèlebres artistes roseristes de les diferents nacions que hi prenen part. La medalla d'or dels estrangers, l'ha guanyada Pere Dot amb un tipus de roses nou, al qual posà el nom, tan estimat per nosaltres, de «Angels Mateu». La santa i caritativa i gentil Angels Mateu es mereixia l'honor d'una rosa nova, magnífica. Aquest roser, en difondre's per tots els països, escamparà la seva flaire exquisida, la seva bellesa simbòlica; i, alhora, escamparà el nom de l'exímia titular, que passà per aquest món com una rosa olorosa de totes les virtuts.

No és la primera vegada que Pere Dot assoleix la màxima distinció mundial. Recordem la mateixa distinció obtinguda l'any 1932, entre 146 varietats presentades al certamen: 30 rosers francesos, 34 d'alemanys, 11 de britànics, 20 d'americans, 4 de belgues, 14 de catalans, 9 d'holandesos, 1 d'italià, 5 de luxemburguesos, 3 de portuguesos, 6 de txeco-eslovacs. Pere Dot hi guanyà també la Medalla d'Or, única — com hem dit —, i encara un primer Certificat de Mèrit, que és una distinció molt alta i cobejada, i que és prou per a acreditar un roser internacionalment.

Encara al Concurs Internacional de Bagatelle, l'admirat roserista santfeliuenc obtingué en altres anys la distinció suprema i nombre de Certificats, Resumim: Medalles d'Or, 4; Certificats número 1, 3; i dos certificats números 2 i 3. ¿Sabeu què significa aquest cúmul de les supremes distincions?

Però això no és tot encara. Mireu algunes altres recompenses internacionals:

De l'«American Rose Society» (Estats Units), Medalla d'Or, o sigui el Premi John Cook per al millor roser introduït als Estats Units durant tres anys consecutius.

Filadèlfia: Medalla «Robert C. Wright».

Haywards Hath (Gran Bretanya): cinc Certificats de primera classe; un de segona.

Valenciennes (França): Gran Premi d'Honor i Medalla de Vermell.

Saverne (França): Medalles d'Or, vuit.

«Société Nationale d'Horticulture de France»: 2 Certificats.

XXX Congrès de «Les Amis des Roses» de Troyes (França): 2 Diplomes d'Honor.

Podríem allargar la llista. Podríem, a més a més, afegir-hi les distincions guanyades per Pere Dot a casa nostra. Amb el consigna tindrem una idea de la categoria assolida pel nostre compatriota, gràcies al qual, així com a d'altres meritíssims conreadors, professionals i «aficionats», el nom de Catalunya figura en primeríssima línia en el camp de l'art roserista internacional.

(Gravat, arxiu de l'autor.)

Un tipus de les velles «Rosa Majestat», que anys enrera obtingueren un gran favor per part dels aficionats

tats excepcionals, com En Pere Dot, obtenint les més preclares recompenses d'ací i de l'estranger.

Pel mes de juny de l'any 1931 es constituí també a casa nostra la societat «Amics de les Roses», a la iniciativa i impuls exemplars de Joan Ros i Sabaté i sota la presidència del distingidíssim «amateur» Josep A. Gomis. Al costat d'altres entitats similars de la Gran Bretanya, Alemanya, Holanda, França, Itàlia, Nord-Amèrica, ¿quin paper podia fer la nostra associació? Ah, sens dubte, un paper excel·lent, brillantíssim: no es tractava d'una pobra imitació provinciana del món roserista internacional, no; Cata-

lunya no és província, és metròpolis, en aquesta qüestió; perquè, entre molts d'altres elements valuosos, comptava amb una figura com Pere Dot! A Pere Dot, és a dir a Catalunya, s'adrecen constantment per a consultes, per a sol·licitar llur concurs a les millors manifestacions, els roseristes més prestigiosos de tot el món. I podríem afegir-hi els Munné, Pilar Mata, Josep A. Gomis, els Camprubí, els Aldrufeu, els Padrosa.

Les roses catalanes són conegudes arreu; i d'una manera especial les espècies obtingudes per Pere Dot figuren a tots els catàlegs del món, i són apreciades i assenyalades, per les seves característiques inconfusibles, amb el nom d'espècies «dotianes».

Fa pocs dies, una nota apareguda a la premsa ens assabentava del darrer gran triomf assolit pel mateix Pere Dot al concurs de Bagatelle (París), consi-

L'ACTUALITAT GRAFICA MUNDIAL

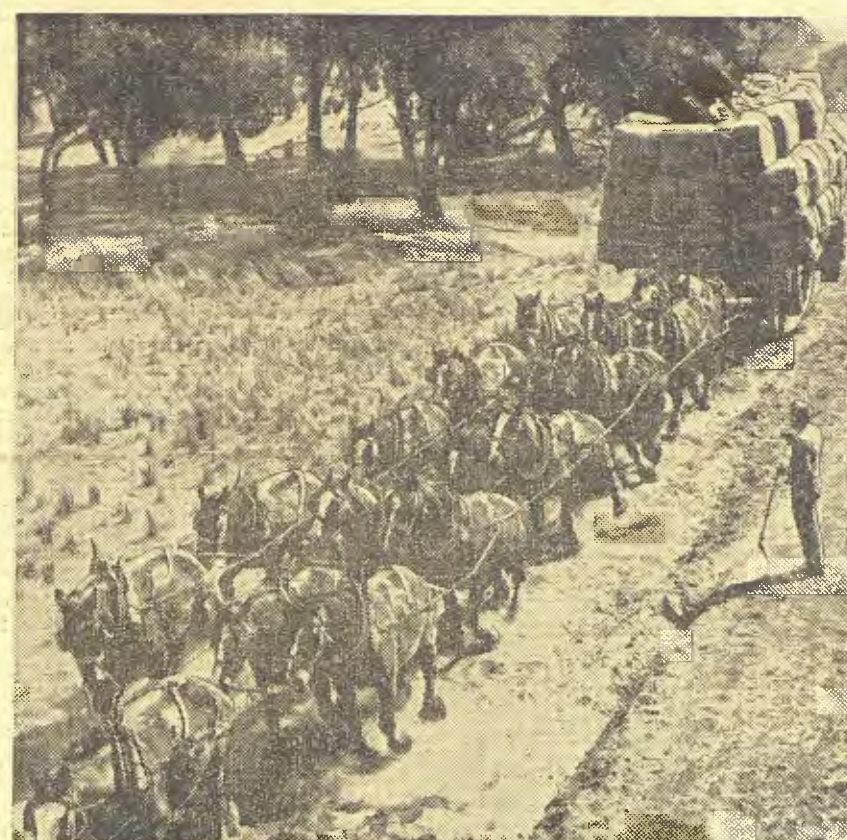
Visita reial a les curses d'Ascot

En aquesta fotografia, presa a les grans curses d'Ascot, veiem reunits alguns reis i prínceps. D'esquerra a dreta: el rei Jordi V, el rei i la reina de Siam, la reina Maria, el príncep de Galles, la princesa Elena Victòria, la princesa Juliana d'Holanda, el príncep Gustau Adolf de Suècia i la princesa Alicia

Al Zoo de Melbourne

A Austràlia, aquest hipopòtam està tan ben educat, que el seu guardià pot jugar-hi fins quan menja

Divuit cavalls de força

Aquests divuit cavalls són dedicats al transport de la famosa fusta merina d'Austràlia, des dels boscos fins als rius, des d'on és servida arreu del món

Senyorettes intel·ligents

Aquestes set senyorettes d'una escola americana llueixen en un festival els vestits que s'han confeccionat elles mateixes

A l'aigua!

Aquestes atletes de la Universitat de Wisconsin han llançat un jove a l'aigua. Això forma part d'una cerimònia tradicional que es executa per l'equip guanyador d'unes regates

El naufragi del «Dresden»

Una vista del naufragi del «Dresden» a les costes escandinaves

La família més nombrosa de Chicago

La família Latorra, composta de 21 membres, és la família més nombrosa de Chicago i la més nombrosa d'origen italià dels Estats Units. L'Exposició de Chicago homenatja aquesta família

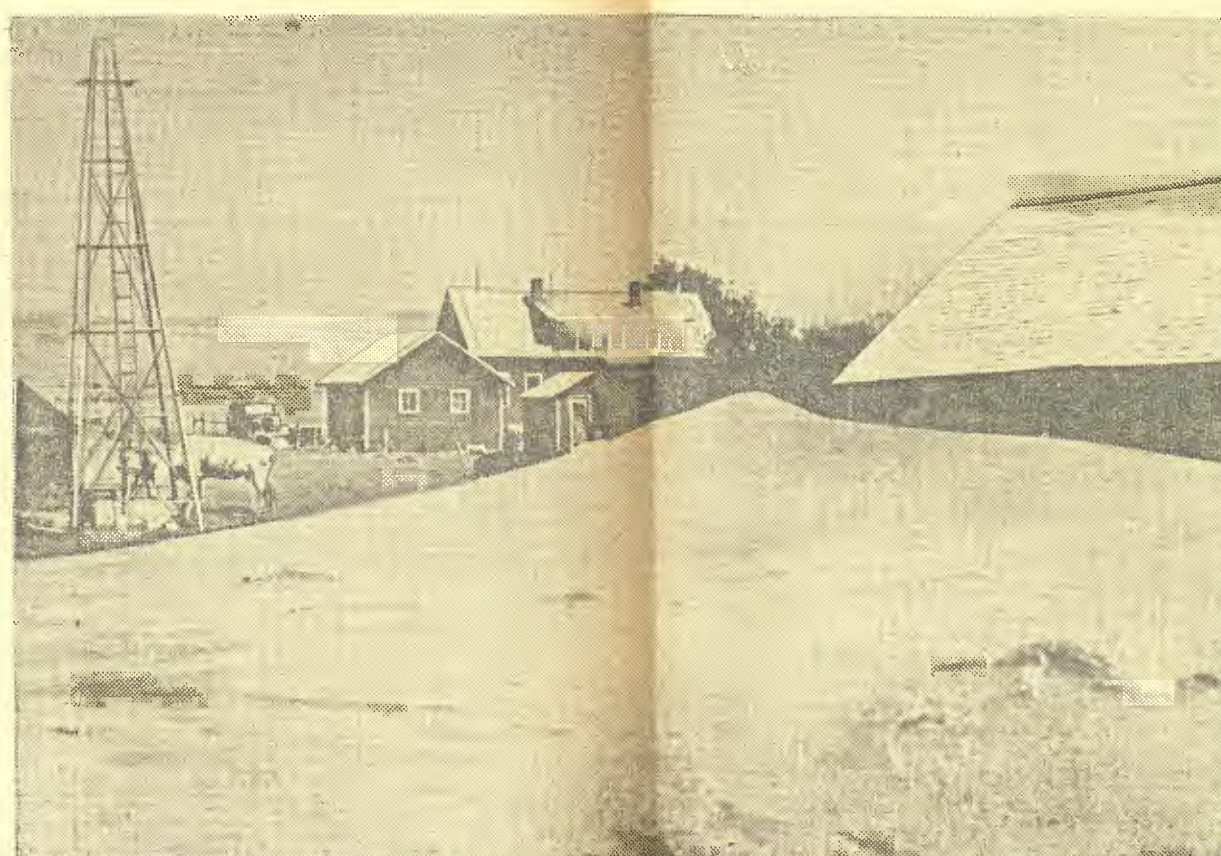
Vint-i-cinc anys després

Els aviadors anglesos i francesos han homenatjat Louis Bleriot, en ocasió de complir-se el 25 aniversari de la seva travessia del Canal de la Mànega. El President Lebrun esguardant la màquina que Bleriot utilitzà per a la seva gesta

Propaganda governamental

El Govern anglès ha acordat que onze camions cinematogràfics recorrin tot el país amb films que il·lustrin la tasca realitzada pel Govern nacional. En el gravat veiem Ramsay McDonald, John Simon i Baldwin, visitant aquestes instal·lacions

L'eixut a Amèrica

L'eixut es fa sentir tant a l'Amèrica del Nord que en diversos llocs del país els camps presenten una capa gruixuda de pols. En el gravat veiem una granja de Dalcota, davant de la qual el vent ha format un gran plot de pols

Un concurs per a nenes parisenques

S'ha celebrat, a París, un concurs reservat a nenes fins a 12 anys d'edat i destinat a elegir «Mlle. Parisette». Heus ací les concursants desfilar per davant del Jurat que havia d'elegir la nena més bella de París

Maria Chapdelaine

per Louis Hémon

(Continuació)

un clam, una vasta nota baixa que omplia la clariana com un bruel.

— Telesfor — manà el pare Chapdelaine — fes fum... Agafa l'olla vella.

Telesfor agafà el calderó que començava a desfer-se pel fons, hi amuntegà terra després va omplir-lo d'encenalls i branquillons que va encendre. Quan el foc s'alçà en una flama clara, Telesfor, va tornar amb un braçat d'herbes i fulles amb les quals va tapar la flama: va pujar una columna de fum acre que el vent va empènyer a la casa, foragitant els innombrables mosquits enfollits. Amb sospirs de consol, va poder-se gustar una mica de repòs, interrompent la batalla.

L'últim mosquit va anar a posar-se a la cara de la petita Alma-Rosa. Greument, recità les paraules sacramentals.

— Mosca, mosca diabòlica, el meu nas no és una plaça pública!

Després, llesta, va aixafar la bestiola d'una bufetada.

El fum entrava per la porta en una columna obliqua; un cop a la casa, lliure de l'empenta del vent, s'inflava i s'escampava en núvols tènues; les parets van tornar-se vagues i llunyanes; el grup assegut entre la porta i l'estufa va reduir-se a un cercle de cares brunes suspeses en el fum blanc.

— Salut a tothom! — digué una veu clara.

I Francesc Paradís emergí del núvol i aparegué al dintell.

Maria feia setmanes que l'esperava. Mitja hora abans, la remor de passes al defora li havia fet pujar la sang als polsos, i vet aquí, no obstant, que la presència del que ella esperava la colpia com una sorpresa emocionant.

— Au, dona la teva cadira, Dà Bé! — exclamà la mare Chapdelaine.

Quatre visitants vinguts de tres punts diferents, aplegats a casa seva, no calia res més per omplir-la d'una agitació joiosa. Seria, de veritat, una vetllada memorable.

Eh! Sempre dius que estem perduts al bosc i que no veiem ningú — digué triomfalment el seu marit —. Compta: onze grans persones.

Totes les cadires de la casa estaven ocupades; Esdras, Tit Bé i Eutropi Gagnon ocupaven el banc; el pare Chapdelaine seia sobre una cadira girada; Telesfor i Alma-Rosa, des del replà, vigilaven la fumera, que anava pujant sempre.

— Per exemple — cridà Eufrem Surprenant — hi ha molts nois i només una noia!

Van comptar els nois: els tres fills Chapdelaine, Eutropi Gagnon, Llorenç Surprenant i Francesc Paradís. En quant a la noia... Totes les mirades convergiren en Maria, la qual somrigué dèbilment i abaixà els ulls, avergonyida.

— Has fet un bon viatge, Francesc?

— Ha pujat el riu amb uns estrangers que anaven a comprar alleteries als salvatges — explicà el pare Chapdelaine.

I va presentar, en la forma que calia, als altres visitants, Francesc Paradís, fill de Francesc Paradís de Saint-Michel-de-Mistassini.

Eutropi Gagnon el coneixia de nom; Eufrem Surprenant havia conegut el seu pare: «un homenàs», encara més gran que ell, i d'una força «desaparellada». Només quedava per explicar la presència de Llorenç Surprenant, que venia dels Estats, i tot fou en regla.

— Un bon viatge? — respongué Francesc—. No, no massabo. Un dels belgues va agafar les febres i va estar a punt de morir. Després, la temperatura era massa avançada; moltes famílies de salvatges ja havien baixat a Saint-Anne-Chicoutimi i no vàrem poder veure'ls; i per fi, van capgirar un dels canots, a la baixada, saltant un corrent d'aigua i vàrem passar mil treballs per tornar a pescar les pells, sense comptar que un dels belgues estigué a punt de negarse, el que havia tingut les febres. No, no hem estat de desgràcia tot el camí. Però vet aquí que ja hem tornat, sigui com sigui. I això sempre és una feina.

Va expressar amb un gest que havia fet la seva feina, cobrat el sou, i que els guanys o pèrdues eventuais poc li importaven.

— I això sempre és una feina — va repetir lentament —. Els belgues es donaven pressa per ésser de retorn a Peribonka demà, diumenge; però com que ja hi havia amb ells un altre home del país, els he deixat que acabessin de baixar sols, per venir a vetllar amb vosaltres. Es bonic a veure les cases!

La seva mirada anava errívola, satisfeta, per l'interior pobre, ple de fum, i sobre les persones que el voltaven. Entre totes aquestes cares brunes, colrades per l'aire lliure i pel sol, la seva cara era la més bruna i colorada; els seus vestits ensenyaven nombroses cicatrius; un tros de la seva estripada samarra de llana li queia sobre l'espatlla; en lloc de les seves botes de primavera, portava unes sabates índies. Semblava que portés amb ell quelcom de la natura salvatge de «adalt dels rius», allà on s'han enfonsat els indis i els grans animals, com en un refugi segur. I Maria, que no podia comprendre, per la seva vida, la beutat d'aquella natura, perquè n'era tan a la vora, sentia, no obstant, que una màgica s'havia posat a l'ocra i li enviava a les naries l'embriassa dels seus fíltes.

Esdras havia anat a cercar el joc de cartes; cartes d'un roig pallid per darrera, gastades dels cançons, entre les quals la «dame de coeur» perduda, havia estat reemplaçada per un rectangle de cartó roig viu que portava, ben clara, la inscripció: «Dame de coeur».

Van jugar al «quatre-set». Els dos Surprenant, oncle i nebot, tenien com a companyes, respectivament la mare Chapdelaine i Maria; després de cada partida, els que havien perdut deixaven la taula i feien lloc a dos altres jugadors. La nit havia caigut del tot: per la finestra oberta, van entrar algunes mosques i van passejar per

la casa llur música amoinosa i llurs picades.

— Telesfor — cridà Esdras — vigila el fum, mira les mosques que tornen a entrar.

Uns quants minuts després, el fum omplia altre cop la casa, opac, quasi asfixiant, però acollit amb alegria. La vetllada va seguir el seu curs plàcid. Una hora de joc, l'enraonar amb els visitants que duen notícies de l'ample món, d'això encara se'n diu plaer al país, de Quebec.

Tot jugant, Llorenç Surprenant

pres tornava a algun lloc buit, prop de la porta oberta, sense mirar quasi mai al seu entorn. Llorenç Surprenant era constantment al seu costat i li parlava; sentia també com els esguards d'Eutropi Gagnon passaven sovint per damunt d'ella amb llur acostumada expressió de guaita pacient; i sabia que Francesc Paradís era a l'altre costat de la porta, inclinat endavant, amb els colzes sobre els genolls, mut amb el seu bell rostre emmorenit pel sol i amb els seus ulls intrèpids.

saben preparar amb fulles i arrels els vells plens d'experiència; tota l'escala dels encisos i de les màgies i vet aquí que a la llianda del món blanc, a una jornada del tren, a la casa de fusta plena de fum acre, un sortilegi imperiós surava també amb el fum i omplia de gràcies incomparables, als ulls de tres minyons, una bella noia senzilla que mirava a terra.

La nit avançava; els visitants se n'anaren; primer els dos Surprenant, després Eutropi Gagnon, i només va quedar Francesc Paradís, dret, que semblava dubtar.

— Dorms aquí, aquesta nit, Francesc? — va preguntar el pare Chapdelaine.

La seva dona no va esperar una resposta.

— Es clar! — va fer. — I demà irem tots a arreplegar blauets. Es la festa de Santa Anna.

Quan una estona després Francesc pujà l'escala amb els nois, Maria fou joiosament commoguda. Li semblava que ell s'acostava així més a prop d'ella i entrava en el cercle dels afectes legítims.

L'endemà fou una diada blava, una d'aquestes diades en què el cel esclatant llença sobre la terra una mica del seu color clar. El fenc jove, el blat en herba, eren d'un verd infinitament tendre, commovedor, i àdhuc el bosc ombrívol semblava tenyir-se un poc d'atzur.

Francesc Paradís va baixar l'escala, al matí, esdevingut tot un altre, amb vestits escalfats emmanlevats a Dà Bé i a Esdras, i quan es va haver arraglat i afaitat, la mare Chapdelaine li va fer un compliment pel seu bon aire.

Un cop pres el desdormir del matí, tots plegats recitaren el Rosari a l'hora de la missa, i després d'això va estendre's davant d'ells el llarg lleure meravellós del diumenge. Però el programa de la diada ja era decretat. Eutropi havia estat servit molt d'hora, i van marxar tots de seguida, proveïts d'una multitud disbaratada de pots, plats i poalets d'estany.

Els blauets eren ben madurs. En els socarrats, el violeta de llurs penjolls i el verd de llurs fulles negava ara el rosa apagat de les últimes flors d'alba. Els infants van posar-se a collir de seguida, amb crits de joia; però els grans van escampar-se pel bosc, cercant les grans mates entre les quals hom podia ajupir-se i omplir un poal en una hora. La remor dels passos sobre la brossa i a les vernedes, les veus de Telesfor i d'Alma-Rosa, que cridaven l'un a l'altre, tots aquests sons s'allunyaren a poc a poc i al volt de cada arreplegada només va quedar el clam de les mosques embriagades de sol i el soroll del vent en les branques dels vernets i dels àlbers trèmols.

(Seguirà)

Tomàs Garcès, traductor

PRAT, dibuixant

Quan una estona després Francesc pujà l'escala amb els nois

assabentava Maria de la seva vida i viatges o bé li preguntava sobre la vida d'ella. Llorenç no pensava agafar aires pretensiosos i superiors, i, no obstant, Maria se sentia encogida de trobar tan poca cosa per dir, i responia amb una mena de vergonya.

Els altres parlaven entre ells o miraven els jugadors. La mare Chapdelaine repetia les vetllades innombrables que havia conegut a Saint-Gédéon, quan era fadrina, i mirava l'un darrera l'altre, amb un plaer evident, els tres joves forasters reunits sota el seu sostre. Però Maria s'asseia a la taula, remenava les cartes, des-

— Maria no fa cara de passar una bona nit — va dir la mare Chapdelaine, com per excusarla. — No està gaire acostumada als vetlladors, veieu...

Si ella hagués sabut!... A quatre centes milles d'allà, dalt dels rius, els «salvatges» que havien fugit dels missioners i dels marxants, estaven arraulits al voltant d'un foc de xiprer sec, davant llurs tendes, i passejaven la mirada per un món encara ple, per ells, com en els primers dies, de puixances ocultes, misterioses: el Wendigo gegant que priva que hom caci en el seu territori; els fíltes malfactors o guardadors que

EL DO D'UN BON BRUIXOT

81

Els nens Robustià i Clara prou se'n penedien d'haver entrat a la cova de la bruixa vella, com li deien ells, perquè tenia molt mal geni i els tractava malament. La nena havia de fer la feina de la casa, o sigui arreglar aquella cova, escombrar, etc.

82

El nen Robustià sortia a buscar llenya al bosc per a fer bullir l'olla i escalfar-se a l'hivern. Ja anava molt espellifat de roba, i no veia la possibilitat de tenir-ne d'altra. Sempre rumiava com sortiria d'aquella situació...

83

... un dia, mentre feia llenya, li va sortir el bon follet Cortendre, el qual li donà una corda per a poder-la lligar i li va prometre que l'ajudaria fent-li conèixer un altre noi amb el qual podrien ésser amics. Cortendre volia que Fructus Coelis i Robustià s'estimessin com a bons companys...

84

... i un dia que anava Robustià amb Clara, el follet els va presentar a Fructus Coelis. De seguida els nois varen simpatitzar-se, s'abraçaren i es prometeren ajudar-se mútuament, com fan les bones ànimes. Cortendre n'estigué molt satisfet i se'n va anar deixant-los fent projectes.

85

Robustià digué a Fructus Coelis que havia trobat un gorret misteriós i la nena li ensenyà també el llac. En posar-se el nen el gorret i la nena el llac, Fructus Coelis no els va veure; n'esdevingué sorpres, i tan meravellat, que no se'n sabia avenir.

LA NOVA CROADA DELS INFANTS

PER HENRY BORDEAUX

(Continuació)

mera vegada. Serà la Croada dels infants.

La Croada dels Infants! Tots ho esperaven, cap no se n'admira, marxaran quan se'ls digui.

— Aquí — acaba el rector — en la nostra pobra Maurienne, no som prou rics per empendre aquest viatge llarg i costós. El tren el fa car. Nosaltres ens quedarem aquí, però en esperit ens afegirem a la peregrinació dels infants que, més sortosos, tindran la sort de veure el Papa i de rebre Déu de la seva mà.

Aquesta peroració no agrada. No té cap èxit. Si el Sant Pare és darrera la muntanya, només cal traspasar-la per arribar al seu palau. No es necessita el tren; per caminar n'hi ha prou amb les cames i podrien dur-se'n un pagafat a la punta d'un bastó. El rector, en aquest cas, predica la croada però de seguida aconsella a la gent que no marxi: Déu us crida, el Sant Pare us espera. I després quedeu-vos a casa, a la vora del foc, amb les castanyes i els nens de bolquers.

Un vent de revolta es desferma entre l'assistència. El rector que no s'hi fixa va preguntant ara a l'un ara a l'altre, sobre la confessió o l'Eucaristia. Però només rep respostes nulles o equivocades. I va demanant-se: ¿què deuen pensar aquestes criatures? I que en són de limitats llurs cervells! Hom no sap com interessar-les!

Però, senyor rector!... Pensen en el pastor Esteve davant el qual s'agenollaven les ovelles i que manava un exèrcit. Pensen en el pastor Esteve que volia caminar damunt el mar sense enfonsar-s'hi, i munt el mar sense enfonsar-s'hi, i que creuà el mar per anar a Jerusalem a deslliurar la tomba del Salvador. ¿El pastor Esteve no va tornar per deslliurar el Sant Pare presoner?

Després de la lliçó d'història, ha acabat la lliçó de doctrina. I molt aviat ambdues es confonen. Ambdues es confonen en totes les memòries.

Pel corriol que porta en una pendent molt pronunciada al bosc de Maria Cristina, Annetta i Filibert s'apressen vers casa seva. Per tal de donar-se més coratge, comencen a cantar i canten tot esbufegant a conseqüència de la pujada dura. Es la mateixa cançó d'abans, que uns soldats portaren a França La pastora ha pregat a la Verge que li torni el xai blanc que el llop se n'ha dut; el fill del rei l'hi ha tornat, i s'ha casat amb la pastora. Però enmig de la cançó Filibert s'atura:

— Es a l'altre costat de la muntanya. — declara amb un to docte.

— Qui? — preguntà Annetta.

— El Papa, dona!

— Ah! sí, és veritat.

Ja se n'havia oblidat? El seu germà li llançà una mirada severa.

— Vols que anem a veure'l, a veure'l i també alliberar-lo, ja que és presoner?

— Ja ho crec. Però tot seguit es sent temorega d'una tasca tan difícil i afegeix tímida:

— Ja sóc prou gran?

— Ja tens l'edat de rebre Déu.

Exacte, això mateix ha dit el senyor rector. Però com que té por que els manqui menjar, encara afegeix:

— I ja tindrem menjar?

— Tindrem menjar — afirma Filibert. — I marxarem amb tots els nois de l'escola.

V

LES BONES DONES D'AVRIEUX

Passat l'hivern ha vingut la primavera. Però pel temps que fa, hom dubtaria que ens trobéssim en primavera. Els dies s'allarguen,

un de cada costat, només en tenen nets els peus.

Els ulls àvids de Filibert han mirat tot l'horitzó. No obstant no renuncia al seu interrogatori.

— Ja poden passar els carros que van a Itàlia?

— No pas encara.

— I quan podran passar la muntanya els carros que van a Itàlia?

— Cap a mig juny, probablement.

— Cap a mig juny — repeteix Filibert.

La primavera avança i l'estiu s'acosta. Els arbres fruiters s'han decidit a florir, i les fulles a créixer, i en els camps el blat, brotat de terra, ja és alt. Quan el vent bufa, obra amples onades en els camps tremoladissos. Les prades que encara no han estat segades — a Maurienne es sega molt tard

— Ja no hi ha neu Filibert: — ja han passat per la muntanya.

I heus ací que un dilluns de juny, un dilluns clar i de sol alegre, el professor Mussillon, a la llinda de l'escola, contempla el camí, la carretera que volta el poble, puix tots els carrers i carretons queden tancats en el recinte.

¿Què pot mirar en el camí, el senyor professor? No porta el capell al cap per garantir-se contra el sol. Fa tres passes avant i en recula tres més. Fa gestos amenaçadors a uns personatges invisibles. Gairebé a cada minut es treu el rellotge de la butxaca. Quina hora és? El senyor professor prou deu saber-ho a còpia d'interrogar el rellotge. Són les dues, un quart de tres, dos quarts de tres... I en lloc d'estar-se a classe donant una bona lliçó

ble arribi tard o perdi la classe, que dos o tres arribin tard o perdin la classe, és cas corrent i més freqüent quan arriba el bon temps. Però que tots els deixebles, per acord comú, manquin a classe tots a la vegada, això no s'ha vist mai.

En el campanar de l'església toquen les tres. El professor compta les batallades. Una inspiració l'agita:

«Són a l'església! Són a l'església! Aviat serà el dia de la primera comunió. El capellà els ha confiscat. Ah! Però hi ha la llei, i sobretot hi ha els diputats! Senyor rector: ja ens veurem!»

I en un impuls coleric, es precipitava vers l'església on es conspira contra l'escola. Ja cal que el senyor rector es prepari.

El rector, enfilat dalt d'una escala estintolada a la paret, examina, amb el pinzell a la mà, l'estat de les virtuts cardinals. Les virtuts estan molt atrotinades. Per dir-ho així, ja no en queda ni rastre, mentre que els pecats, pintats de fresc, ara brillen amb esclat magnífic. I el senyor rector deplora tristament la pèrdua de la virtut. Una veu furiosa el treu de les seves meditacions.

— M'heu pres els deixebles. L'escola és obligatòria.

El capellà, de seguida, pensa servir-se de les pintures:

— Mireu, senyor Mussillon, mireu, allà, al vostre davant, a la paret: un soldat armat i a coll i be damunt un tigre. Aquest soldat simboliza la còlera. El seu suplici, a sota us l'ensenya rosegant-se a si mateix i menjant-se amb les pròpies dents.

— Res no m'importen, senyor Laloe, els vostres símbols ni les vostres lliçons. M'heu pres els deixebles.

— No us entenc.

— On són? Torneu-me'ls.

— Jo no sóc pas el vigilant dels vostres alumnes.

— Sí, vós els heu tret, amagat, escondit, segregat, confiscat, per fer-ne sagristans, monges, seminaristes. Ja me'ls tornareu, ja! Amotinaré la població. Avisaré les autoritats. Es parlarà de l'escàndol d'Avrieux. I vós sereu destituït, vilipendiat, infamat, maleït, empresonat.

— Mare de Déu, Mare de Déu! Ja comenceu a mossegar-vos. Però modereu-vos, amic meu. Si gasteu tota l'eloqüència aviat no us en quedarà gens. I ara, feu-me el favor d'explicar-me què em voleu.

— Els meus alumnes; jo vull els meus alumnes.

— No són a l'escola?

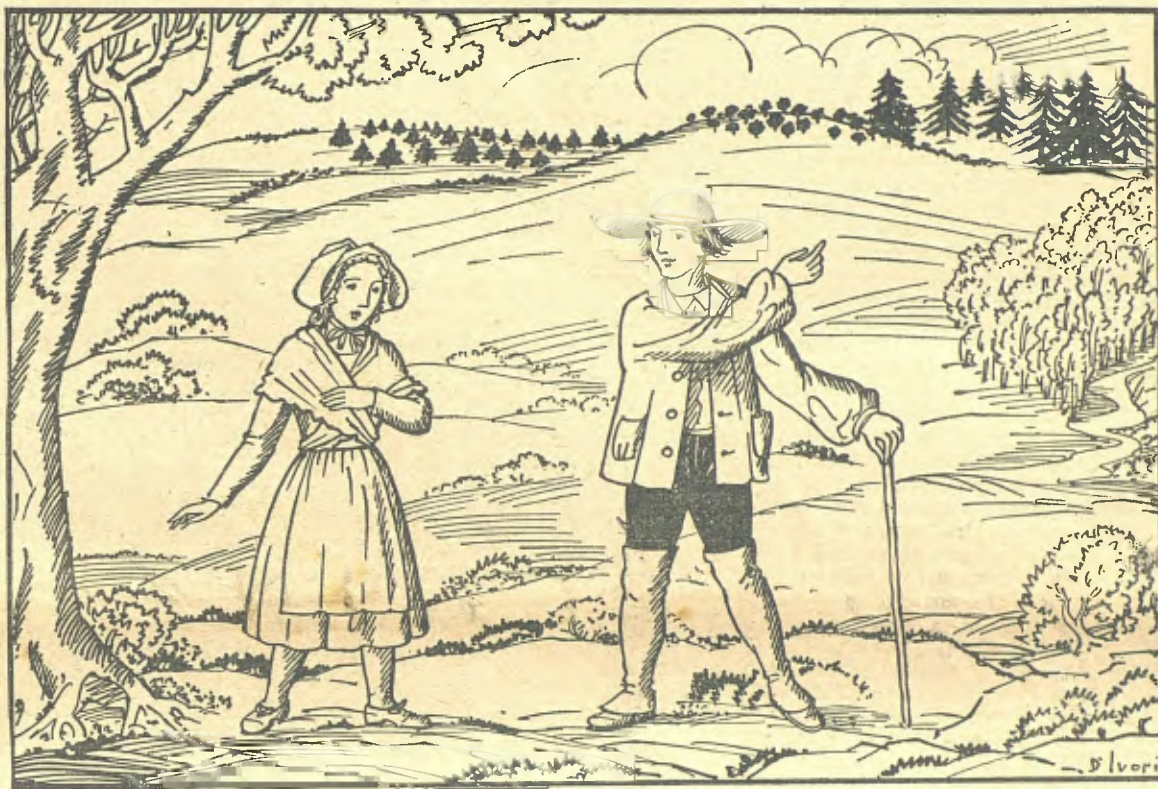
— Han vingut aquest matí. No n'ha faltat ni un. Però aquesta tarda no n'ha vingut cap, ho sentiu bé?, no n'ha vingut cap, ni un. I sé que són aquí, amagats dins l'església.

— Dins l'església? Aneu a veure-ho.

(Seguirà)

Alfred GALLARD, traductor

Joan Vila, «D'Ivori», dibuixant

—Es a l'altre costat de la muntanya.
—Qui vols dir?
—El Sant Pare.

però el vent és fort, les fulles no acaben de sortir, ni les flors de florir, i el blat encara no brota.

Hom dubtaria que un temps així sigui primavera. Si ho és, no en mereix la reputació. Ben cert que no se la mereix. Abans, era anunciada el primer de maig, amb rondes i cançons. Però, com que ara arriba a la callada ja es fa més difícil saber si ha arribat.

Filibert demana al seu pare:

—Encara hi ha neu, al Cenis?

— Obra els ulls, Filibert; n'hi ha a totes les muntanyes. Darrera Modane, al pic de Dotran; al Râteau en tenen fins baix de tot. Davant nostre el pic d'Scolette en va vestit completament, i el Norma i Longe-Côte que li fan companyia,

— semblen ramells desordenats en els quals es barregen les margarides, les campànules de campanetes, malves i violes, els pixallits i les orquídees, els blauets i els ranuncles, els clavells i els lliris de bosc i moltes altres flors detallar e nom de les quals fora molt bonic, però caldria saber-ho amb certesa. Els pastors que han anat muntanya amunt, fins a les prades que mai no es seguen, han portat els gabels vermells, i les flors grogues d'arnica, i les petites gencianes més blaves que el cel. També han portat una gran notícia: un carro ha passat el Mont Cenis, un carro que venia d'Itàlia amb tres noies joves, molt grasses dels costats, perquè duïen contraban.

d'història als seus deixebles, que fa allà el senyor professor? Ha acabat les croades; però encara queden molts i molts reis abans d'arribar a la seva tan estimada Revolució. Dins la classe, els seus deixebles es deuen impacientiar.

Els seus deixebles? En tota l'escola no n'hi ha ni un de sol, ni el més petit, ni Filibert Duchéne, el més assidu i el més espavilat. Va dient-se que els castigarà, que els castigarà amb severitat, bon punt arribin. Els farà quedar, inclinats sobre penitències difícils. O els farà escombrar l'escola i els corredors, tasca de serventa que humilia i és útil. Així que arribaran? Però si no arribaran. Es, realment, inconcebible. Que un deixe-

Historieta il·lustrada, original d'Ivori

86

87

88

89

90

Tot parlant d'aquesta troballa, i remirant el llac i el gorret per tots els costats, de sobte una àliga els va arrabassar el llac, sense que ells, de moment, poguessin fer res per a retenir-lo. Corregueren al seu darrera els tres nois, aturant-se en veure que l'ocellot anava mar endins.

A prop veieren un bot abandonat, i el tiraren a l'aigua; es ficaren tots tres a dins. Remant Robustià ajudat per Fructus Coelis, anaven seguint les indicacions de Clara, darrera de l'ocellot, esperant que potser deixaria anar el llac i el podrien recollir.

Molt temps vogaren al darrera de l'àliga que primer anava donant voltes com per fer-los guar, però a l'últim va arrancar el vol i els desaparegué del tot. Es trobaren al mig de la mar desorientats...

... i de sobte una tempesta s'inicià, i el pobre bot feia el que podia per a no enfonsar-se. Al lluny veieren un vaixell i varen dirigir-s'hi tan a prop com pogueren, fent senyals, que foren vistes. Tot seguit fou llançat un bot i dos homes malcarats, vogant fort...

...els conduïren cap al vaixell amb gran esverament de Fructus Coelis, ja que comprengué, per la bandera negra que duia, que era un vaixell pirata. Més gran fou la seva sorpresa quan en arribar a coberta va veure els seus companys Robustià i Clara abraçant-se amb una senyora que estava asseguda en un recó de la coberta.

(Continuarà.)

El mercat mundial de sedes i sederies

La característica general és de crisi per excés de producció i restricció de consum. -- La competència japonesa, factor dominant

Dies enrra vàrem exposar en aquest mateix lloc les característiques i la situació actual de la indústria sedera a Espanya. La competència, perquè la indústria sedera, radicada en gran part a Catalunya, es trobava amb dos grans inconvenients: reducció del consum en el mercat interior, i dificultats d'exportació, tant per l'aferriada competència que es fan els països productors com per les restriccions que posen els països consumidors.

No cal perdre de vista que els productes de la seda són considerats de luxe; i, si per una banda això dona lloc a què els Governes els facin objecte d'impostos de vegades molt elevats, per l'altra els consumidors s'abstenen de comprarlos quan les circumstàncies aconsellen economies, limitant-se a emprar manufactures d'altres fibres que resulten més barates. És clar que amb l'aparició de la nova fibra anomenada seda artificial les coses han canviat bon xic, perquè amb ella es fabriquen moltes manufactures que el gran públic admet com a seda.

Però aquest fet el que determina és l'enviliment dels preus de la seda natural perquè la producció no minva al gran país productor, que és el Japó, i, en canvi, el consum descendeix a tot el món.

En aquest sentit, el factor més important, sobretot per a les indústries europees, és el Japó. Aquest país produeix més de les tres quartes parts de seda natural i en seda artificial l'any passat va col·locar-se en segon lloc i segurament no passarà aquest any sense que es col·loqui en primer lloc. Mirant les coses simplement sembla que hi ha una contradicció entre els dos fets, però en el fons no és així. El Japó es trobava fa alguns anys que, a malgrat de tenir una tan abundosa producció de seda natural, es veia envaït el mercat de manufactures de seda artificial que eren consumides amb preferència a les de seda natural, donada llur barator. Aleshores els japonesos, que en qüestions econòmiques actuen amb una disciplina patriòtica semblant a la que podrien servir sostenint una guerra, es posaren a muntar en gran escala la fabricació de seda artificial, amb tanta empenya que en poc temps no sols han dominat el mercat interior, sinó que envaïxen de manufactures tots els països asiàtics i d'altres continents, fent una competència ruïnosa a les indústries europees i nord-americanes.

També pel que es refereix a la seda natural el Japó no sols és el gran exportador del món de primera matèria, sinó que així mateix cada any introdueix als mercats exteriors una major quantitat de manufactures.

Les indústries sederes europees estan veritablement alarmades per la competència del Japó. Les entitats representatives dels principals països productors tenen constituïda la Federació Internacional de la Seda, a semblança de les que funcionen per a les indústries del cotó i de la llana.

El dia primer de juny la Federació es reuní a Lió, al domicili del Sindicat dels fabricants de sederes. Eren presents quaranta delegats de diversos països, entre ells el senyor Frederic Bernades, president dels fabricants espanyols.

La primera sessió fou dedicada a l'estudi dels mitjans propis per a desenrotllar l'acció comú prosseguida per la Federació i pel Comitè internacional de la seda a favor de la utilització i del consum de la seda. Fou designada una Comissió per tal d'examinar de quina manera podria establir-se un contacte més estret entre els fabricants de teixits dels diferents països. En la segona sessió es tractà de l'apassionant tema de la competència dels països asiàtics. Fou aprovada la resolució següent:

«Continuar els esforços que ha emprats per tal de prosseguir la uniformitat de la reglamentació del treball en tots els països i ve protegir les fabricacions europees contra productes concorrents afavorits per excessives diferències de salaris, de condicions de treball, de moneda, etc.

Afirma el gran interès que presenta, en les circumstàncies actuals, l'establiment d'una solidaritat efectiva entre tots els productors europeus que estan units a les indústries de la seda, tant si són productors com transformadors de seda.

A l'efecte, invita les diverses Federacions nacionals a estudiar els millors mitjans per a desenrotllar el consum de seda crua d'origen europeu i la de tots els productes sederes europeus.

També les invita a entendre's per a proposar a llurs governs respectius les mesures pròpies per a protegir-les contra tota competència abusiva dels països extra-europeus.»

La característica general del mercat mundial de seda natural és de sobreproducció. Les estadístiques del primer semestre de la campanya 1933-34 (juliol a desembre), donaven una producció de 346.000 bales, mentre el consum només era de 276.000 bales. Es veritat que durant aquest període és quan arriba al mercat la major part de la producció. No obstant, l'excés era superior al normal.

La producció mundial de seda natural en els darrers anys és com segueix:

1929	...	61.410	tones
1930	...	59.370	»
1931	...	58.090	»
1932	...	50.500	»

La producció japonesa fou la següent:

1929	...	43.300	tones
1930	...	43.900	»
1931	...	45.200	»
1932	...	41.800	»

La desproporció entre la producció i el consum prové principalment de la disminució de la demanda dels Estats Units, que són els principals consumidors del món. Tant la crisi com la vaga de les filatures feren que durant el període juliol a desembre de 1933 les importacions fossin de 208.000 bales, mentre que en tot l'any 1932 arribaren a 547.000 bales i en 1929 a 661.000. Casi tota la importació nord-americana és procedent del Japó. L'exportació de seda natural que fa el Japó als altres països és poc important, com ho mostren les xifres següents (en bales):

	Export. total del Japó	Export. als EE. UU.
1929	581.000	567.000
1930	473.000	457.000
1931	553.000	519.000
1932	540.000	512.000

El Japó no és tan sols el principal competidor en la seda natural, sinó també en les manufactures de seda, gràcies al desenrotllament industrial i a les condicions favorables en què es treballa. Per tant, el factor japonès repercuteix d'una manera extrema-

da a Europa: pel que es refereix a la seda crua perquè treu als productors de capolls la possibilitat d'augmentar el conreu i que sigui remunerador; pel que es refereix a les manufactures, perquè penetra a mercats que fins fa poc eren dominats per les indústries europees.

A principis d'any el mercat mundial de seda va registrar una alça sensible, puix el preu de la seda crua a Nova York pujà de 10'72 centaus la lliura el 8 de gener a 12'28 el 13 de febrer. Aquesta alça compensava amb excés la baixa que el dòlar experimentà en aquell període. Però aviat tornà a produir-se un moviment de descens i el 30 d'abril ja es cotitzava a 10'74 centaus, baixa més sensible encara si es té en compte que coincidí amb una nova reducció de la cotització del dòlar. Calculat el preu en or, la seda crua es trobava a un nivell inferior al de gener. Encara que en les últimes setmanes hi ha hagut una tendència a l'alça, de totes maneres les perspectives del mercat són poc favorables.

Hi ha dos grans obstacles que s'oposen a un ressorgiment del preu de la seda. En primer lloc cal esmentar l'abundosa producció de capolls al Japó, la qual assolí la xifra de 837 milions de lliures en 1933, contra 740 en 1932. La producció d'aquest any sembla que no serà inferior a la de l'any passat, i com que el Japó representa el 85 per 100 de la producció mundial, ja és pot preveure quina ha d'ésser, almenys per ara, la tendència del preu de la seda crua.

L'altre obstacle a l'elevació del preu és el consum important de seda artificial. Aquesta fibra, a malgrat de la crisi econòmica mundial, segueix augmentant la producció.

La producció mundial en 1933 s'ha calculat en 284.305 tones, contra 235.715 en 1932. Heus ací les xifres dels principals països productors:

	1932	1933
Estats Units	59.585	78.230
Japó	29.270	40.875
Gran Bretanya	32.960	38.220
Itàlia	31.885	37.490
Alemanya	29.400	31.000
França	24.480	26.000

Per a formar-se una idea de la ràpida evolució d'aquesta indústria n'hi ha prou amb dir que l'any 1918 la producció fou de 11 mil tones, de 47.500 en 1923, i de 224.200 en 1931.

Com que avui la relació entre els preus de la seda natural i artificial és poc més del doble de la primera respecte a la segona, això no deixa d'ésser un avantatge per a la seda natural. Però, com que els temps actuals són de crisi, els articles més sacrificats entre les famílies són els de luxe i la seda natural és un d'ells.

Pel que va d'aquest any el consum de seda natural no ha fet cap progrés important. El principal país consumidor és Nord-Amèrica, que compra essencialment seda del Japó. Semblava que la política de ressorgiment industrial que ha implantat el President Roosevelt havia de donar una major animació a la indústria sedera. Però el fet és que els lliuraments a les filatures durant el mes de març sumaren

44.080 bales, contra 38.934 en igual mes de 1933 i 46.761 en març de 1932. Però encara hi ha més: eren tan grosses les existències de manufactures de seda, que el govern ordenà que fossin tancades 900 fàbriques durant una setmana.

Les existències mundials conegudes de seda crua al començament de juny eren de 237.128 bales, contra 202.214 en igual data de l'any 1932.

Com és sabut, Lió és un dels centres sederes més importants d'Europa. Per tant, la seva situació reflecteix la del continent, tant pel que es refereix a la primera matèria com a les manufactures. Pel que deia el Butlletí dels fabricants de Lió, podem conèixer quines foren les característiques de la indústria durant l'any 1933.

Al començament la tendència era bastant bona. Tant les existències de primeres matèries com de teixits eren reduïdes. Però els optimismes aviat desaparegueren en comprovar-se que el consum de manufactures disminuïa, degut a les barreres duaneres, les dificultats monetàries i els contingents. El moviment de la condició de sedes de Lió, que registrà en 1929 la xifra de 5.661.753 quilos, descendi en 1932 a 2.288.855 quilos. En 1933 pujà una mica, situant-se a 2.676.066 quilos. Els preus de la seda crua, que en 1932 descendeixen en relació als de 1931, baixaren encara més en 1933. Per a fer-se una idea de la baixa que han tingut els preus en els darrers anys donem a continuació els preus de Lió a fi de cada any (en francs per quilo).

	1930	1931	1932	1933
França primera	155	127	85	
Itàlia extra	145	110	81	69
Japó filada ext.	153	125	89	58'50
Xina filada ext.	155	130	83	
Canton fil. ext.	130	115	79	57

El Butlletí esmentat qualificava de nefast l'any 1933 per al comerç de la seda i les manufactures de seda. Deia: «Desaparició de capitals i de cases de sedes i de sederies, disminució sensible de la nostra xifra d'exportació, negocis notablement reduïts i escantonats, pessimisme davant el fracàs dels esforços intentats per a retornar a la indústria sedera una part de la prosperitat d'altre temps: aquest és el balanç resumit de l'any 1933, que figurarà entre els més dolents que hagin pogut registrar en el pasat els annals del nostre comerç.»

L'exportació de manufactures es va veure dificultada pels recarrecs arancelaris, els contingents i les complicacions monetàries. Per altra banda molts països han procurat fabricar-se ells mateixos les manufactures. La competència de preus fou inexorable.

Itàlia és també productora de seda natural i, per tal d'impedir tota confusió entre els dos productes, fou votada una llei que prohibeix donar el nom de seda a l'artificial, la qual és designada amb el de «rayon».

El govern italià es preocupa de fomentar el conreu de capolls, però es troba amb la dificultat de la competència del Japó. Fins ara les quatre quintes parts de la producció de capolls era exportada i això

feia incitar que el conreu augmentés. Però en els darrers temps, tant per la baixa de preus com per la crisi econòmica, l'exportació ha disminuït molt, repercutint en la producció de capolls, que, de 4.826 tones en 1929, baixa a 3.286 en 1931 i a 2.900 en 1932.

L'exportació de seda crua italiana fou de 58.000 quilos en 1929, de 64.000 en 1930 i de 31.000 en 1932. Els Estats Units es desinteressen de la seda italiana, perquè no arriben a classificar els tipus que demanen.

Pel març passat, el govern adoptà diverses mesures per a protegir les indústries de cotó i seda. A fi d'evitar la competència estrangera al conreu de capolls fou atorgada una prima mòbil, que no podrà excedir de 12 llires per quilo, la qual serà pagada als industrials que emprin capolls italians. La prima es calcularà de manera que els productors de capolls cobrin unes tres llires per cada quilo de cucs frescos, preu superior al que es paga per cucs secs. Les quantitats que beneficiaran de la prima han estat calculades en 2.500 tones per a l'exercici actual.

En canvi la indústria de la seda artificial ha pres a Itàlia un gran desenrotllament. La primera fàbrica fou creada en 1908 a Pàdua. En 1918 la producció fou de 150 tones, en 1923 de 4.830, en 1931 de 34.585 i en 1933 de 37.490.

Compta amb unes cinquanta fàbriques que pertanyen a 33 empreses. Disposen en total de 130.000 filoses i 620.000 fusos. El procediment de fabricació més usat és el de viscosa. Es el país europeu que exporta aquesta fibra en més proporció, com pot veure's amb el quadro següent (en tones).

	1930	1932	1932
Itàlia	20.100	22.500	18.800
França	8.100	8.900	8.600
Holanda	9.200	10.100	8.300
Alemanya	8.000	7.000	7.500
Gran Bretanya	3.900	4.100	6.800

Però no és tan sols la seda artificial com a primera matèria que exporta, sinó també teixits de tota mena i a molts països europeus i americans. L'exportació de teixits fou de 1.806 tones en 1930, de 2.119 en 1931 i de 2.050 en 1932.

Hem vist que el Japó l'any 1933 fou el segon gran productor de seda artificial, mentre que en 1927 encara estava situat en novè lloc.

Abans de la guerra sols hi hagué alguns assaigs tímids. Però, com que els progressos que la nostra indústria feia en altres països motivava que el mercat interior es veïés envaït de manufactures de seda artificial, l'any 1926 es formulà un pla d'expansió i al cap d'un any ja la capacitat de producció era vint vegades superior.

De totes maneres, la baixa de preus de la nova fibra col·locà en difícil situació financiera les empreses i, procedint-se a una reorganització, aviat es col·locaren en condicions de proveir el mercat interior i d'exportar tant primeres matèries com manufactures. La depreciació del yen els ajudà molt a exportar i avui els japonesos són els principals proveïdors dels mercats asiàtics, en perjudici principalment dels anglesos i dels nord-americans.